

Kunnskapsnasjonen Norge – hvor går sjømatnæringen?

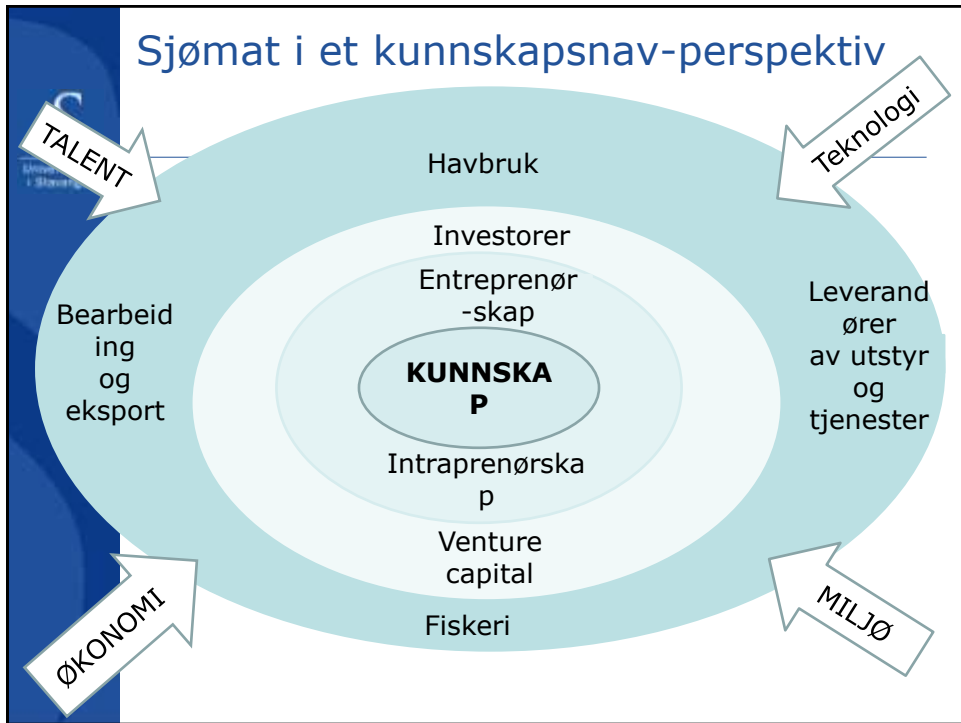
Ragnar Tveterås

15. Juni 2010

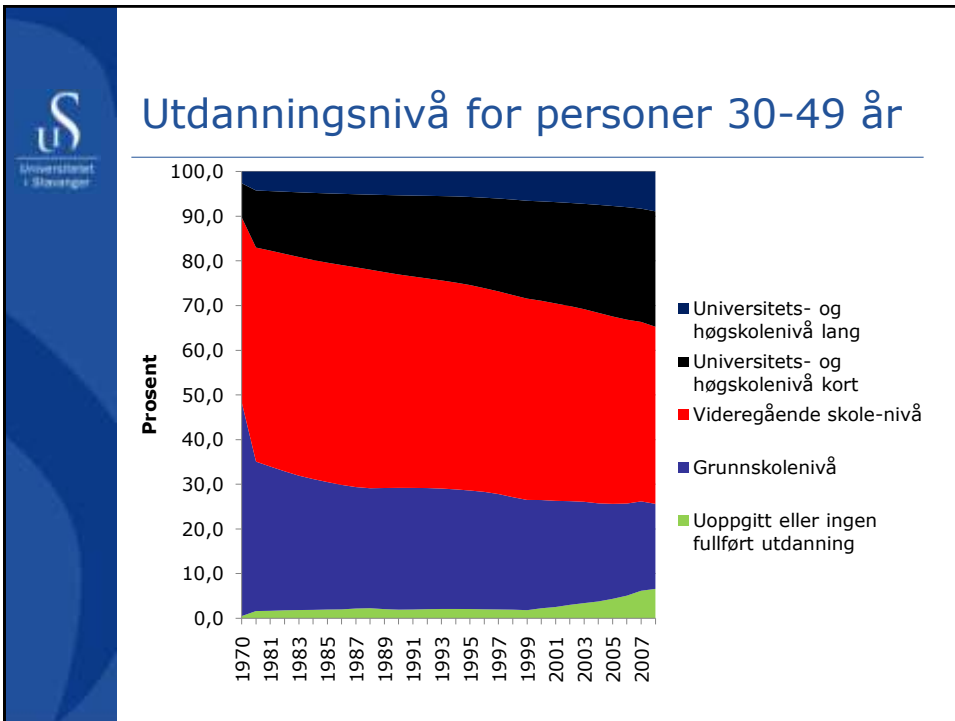


Vekst fundamentener

- I Norge forlanger vi mye velstand og offentlige velferdsgoder
- Alle næringer – også sjømatnæringen - må bidra hvis vi skal makte framtidige velferdsforpliktelser (helse, pensjon, etc.)
- Velstandsvekst må bygge på produktivitsvekst
- Produktivitsvekst bygger på kunnskapsvekst og innovasjoner!



Utdanningsrevolusjonen – muligheter og utfordringer for sjømatnæringen



- uS
Universitetet i Stavanger
- ## Utdanningsrevolusjonen – flere dyptgripende konsekvenser
- De som tar høyere utdanning er gjennomgående de mest produktive
 - Næringer som ikke klarer å rekruttere disse og bruke dem på en produktiv måte taper
 - Høyere utdanning endrer arbeidskraftens krav til arbeidsmiljø og -betingelser
 - Krevende å rekruttere og gi et tilfredsstillende karriereløp

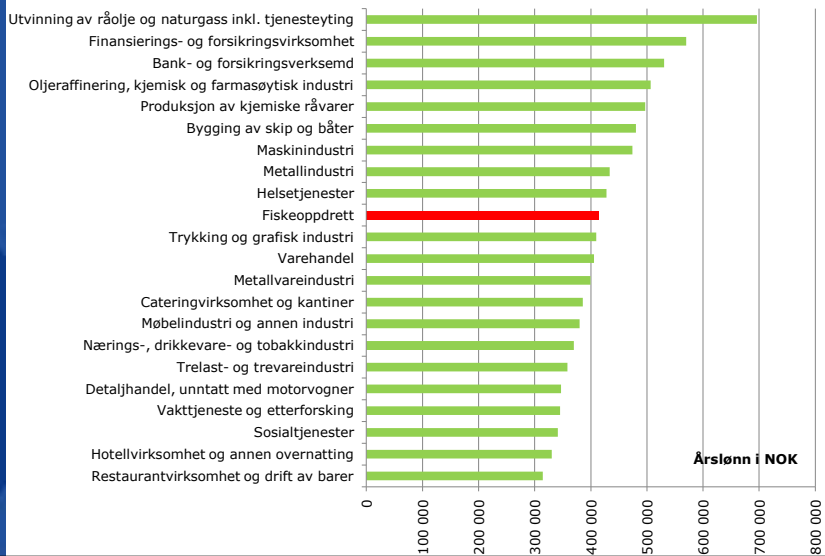
Utdanningsrevolusjonen – flere dyptgripende konsekvenser

- Personer med høyere utdanning stiller krav til tilbudene hvor de bor
 - Sosialt
 - Service/handel
 - Kultur
- Personer med høyere utdanning har gjerne en ektefelle med høyere utdanning
 - Krever en relevant jobb

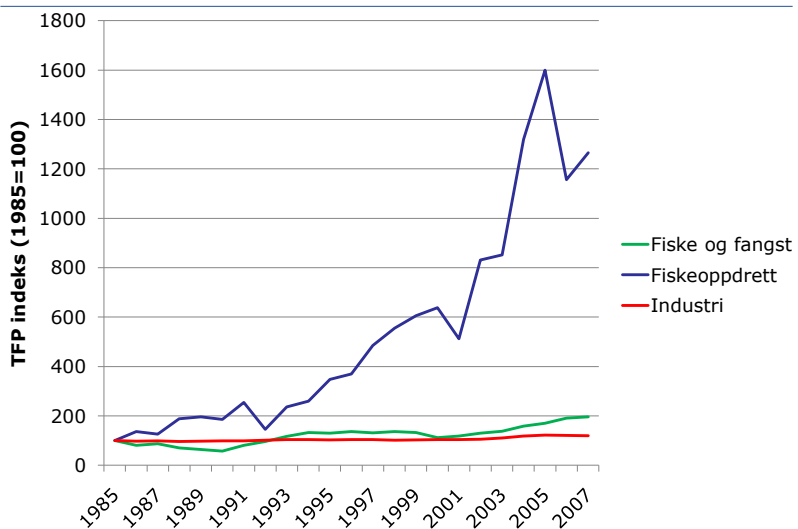
Utdanningsrevolusjonen har endret de sosio-økonomiske gravitasjonskreftene i samfunnet –
sterkere gravitasjon mot nasjonale og regionale sentra

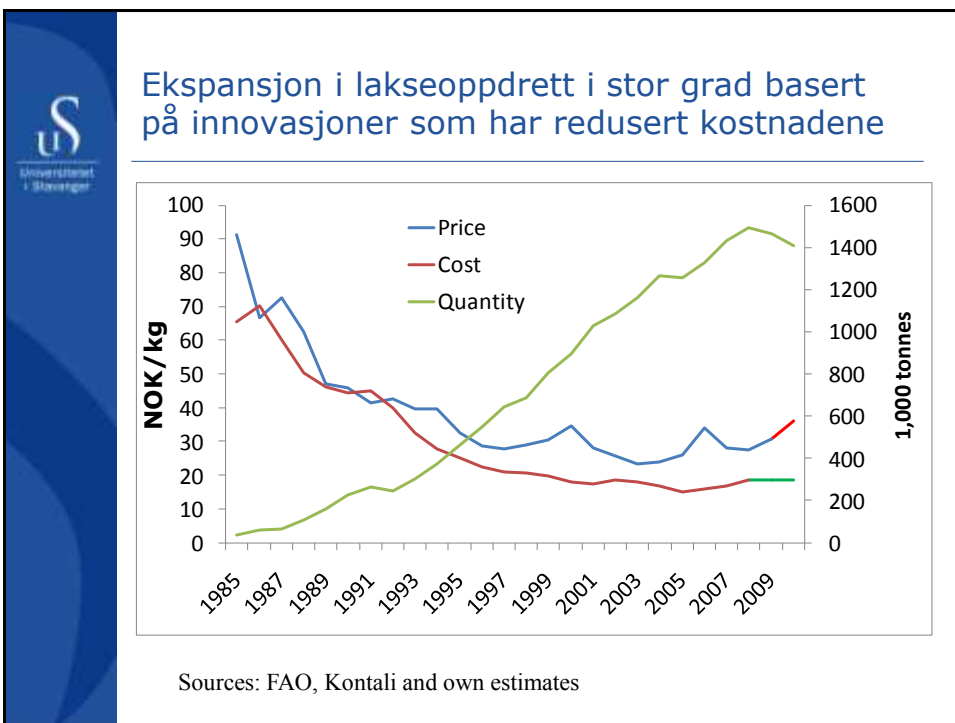
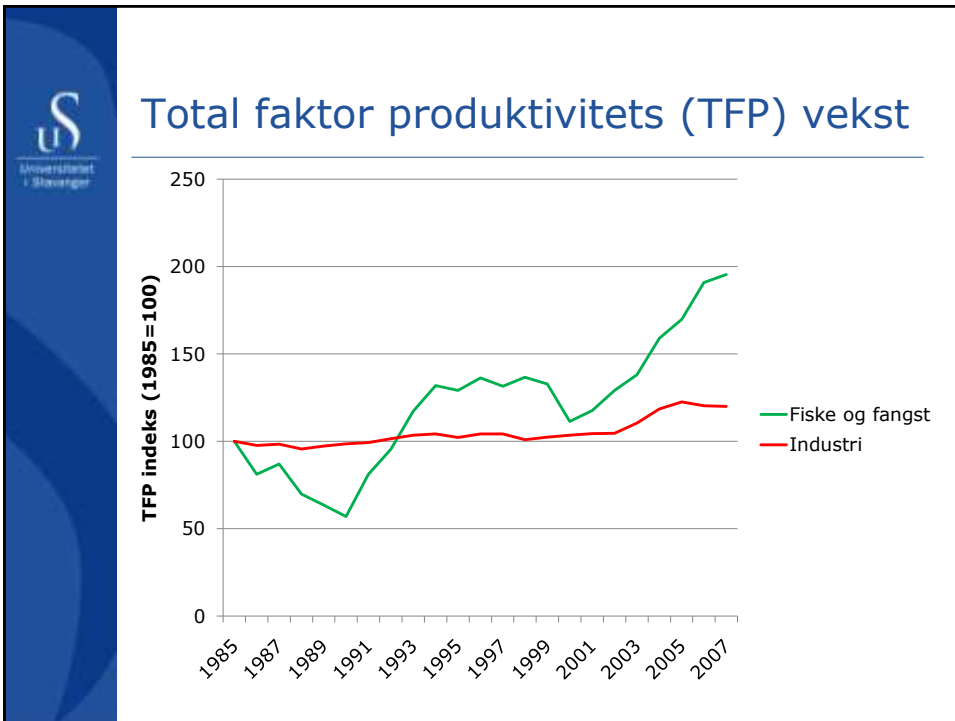


Medarbeidernes lønn reflekterer i det lange løp deres produktivitet

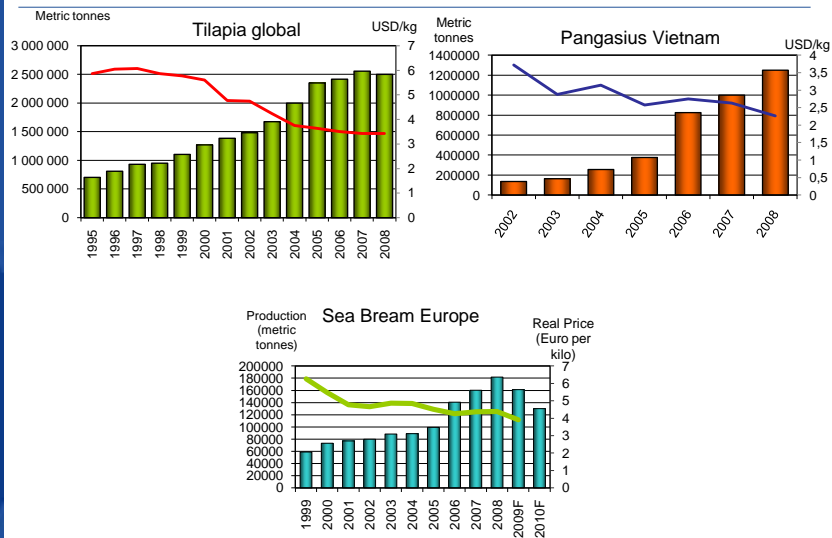


Total faktor produktivitets (TFP) vekst





Også for andre arter har innovasjoner som har redusert kostnadene vært sentrale vekstdrivere



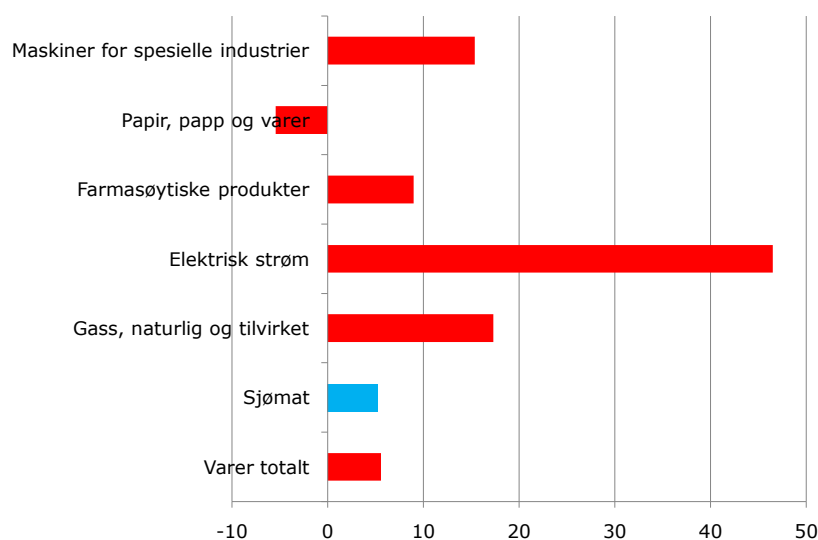
Source: FAO, GOAL, Kontali

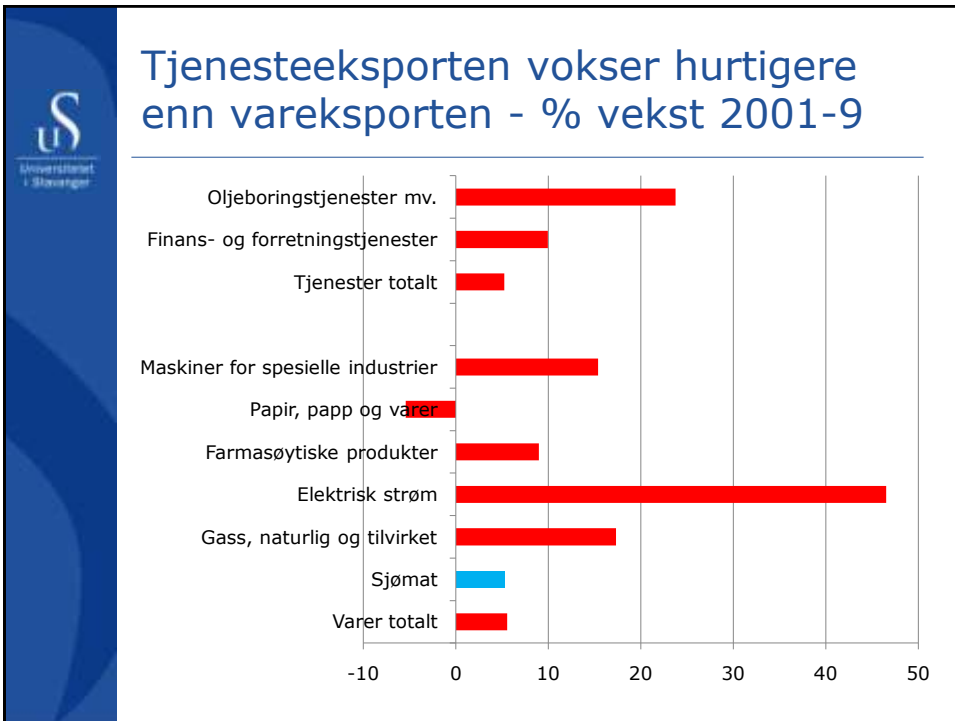
Kan den fremtidige vekst sikres med basis i den "gamle modellen" – effektivisering av primærproduksjonen vha. betydelig statlig finansiert FoU?

Nei, fremtidens vekst må også baseres på andre pillarer

- Eksport av marine tjenester og innsatsvarer
- Direkte investeringer i utlandet (FDI)
- Innovasjoner nedstrøms som gir økt verdiskaping på råstoffet
- **Vi må fremdeles øke produksjonsvolumet i havbruk innenlands – men vi får ikke nødvendig vekst bare basert på dette!**

Eksport av varer -gjennomsnittlig prosentvis årlig vekst i eksportverdi 2001-2009





-
- Eksport av tjenester og innsatsvarer**
- Norge er globalt ledende på flere kompetanseområder og teknologier
 - Men vi fokuserer mye på innenlandsmarkedet for disse
 - Nå bør større deler av leverandørnæringen være moden for orientering utover - mot det globale markedet
 - Men krever nye typer kompetanse i leverandørnæringen, typisk med høyere utdanning (andkompetanse/artskompetanse)

Direkte investeringer i utlandet

- Globalt ledende næringer investerer mye av sin kapital og tar eierskap i utlandet
 - Bilindustrien, merkevarebasert næringsmiddelindustri etc.
- Utnytter sin overlegne teknologi, organisering, kapitaltilgang etc.
- Den norske laksenæringen har vist vei i noen land
- Men det er et betydelig potensiale for investeringer i andre land og arter
 - Jfr Marine Farms
- Krever også andre typer kompetanse, typisk med høyere utdanning – landkompetanse, artskompetanse

Innovasjoner nedstrøms

- Sjømatnæringen leverer både fysiske produkter og tjenester
- Tjenester, eksempler: Kvalitetsgarantier, timing og regularitet i leveranser, sertifisering av tredjepart, systemer for sporbarhet, promoteringsinnsats, kostnadseffektive leveranser.
- Det er et stort spekter av innovasjonsmuligheter i både B-to-B og B-to-C markedsføringen
- **Men dette krever mye nedstrøms-/markedskompetanse!**

Det er en sammenheng mellom
NÆRINGSstruktur,
KOMPETANSEstruktur
og FoU-struktur

Fremtidens næringsstruktur vil påvirke

- Hvilke typer kompetanse næringen rekrutterer
 - Utdanningsnivå og fagområder
- Fordeling av FoU-finansiering mellom stat og næring
- Hvor FoU-aktiviteter gjennomføres
 - Statlige institutter/universiteter eller i bedriftene selv
- Næringens FoU bestillerkompetanse og gjennomføringskompetanse
 - Bestemmes av bedriftenes interne kompetanse

Hvilken kompetanse krever dette?



Hvilken kompetanse krever dette?



Teknologisk og biologisk kompetanse

- Må skille mellom FoU og operativ virksomhet
- FoU krever ofte betydelig spisskompetanse
- Teknologisk og biologisk kunnskap kan i stor grad inkorporeres fysisk
 - Eks: Oppdrettslaks (avlssarbeid), vaksiner, sonar, redskapsteknologi
- Medarbeidere trenger trening og erfaring - men ikke nødvendigvis høyere utdanning - for å operere mange teknologier i sjømatnæringen

Markedskompetanse – den “vanskelige” kompetansen

- Også den operative delen er krevende!
- Kan i mindre grad inkorporeres fysisk – i produktene
- Markedskompetanse er en knapp kompetanse
 - Krever gjerne høyere utdanning markedsføring/økonomi
 - Eksportmarkedsføring krever kompetanse på språk, kultur, lover®ler, distribusjonskanaler
 - Krever forståelse av verdikjeden fra fjord til bord – muligheter/begrensninger i produksjon vs behov/krav til industrielle kjøpere og konsumenter

Hvordan rekruttere og beholde de "krevende" kompetansetypene?

- Jfr. internasjonal markedskompetanse
- En ny kompetansestruktur krever en ny næringsstruktur
- Bedrifter som gir attraktive karriereveier lokalisert i attraktive sentra

Er de nye nessekongene framtiden?





Strategisk viktige spørsmål for næringens fremtidige vekst

- Større selskap?
- Sterkere klynger?
- Hvor skal selskapene og klyngene være lokalisert?
- Klarere arbeidsdeling mellom de regionale klyngene?